

Decizia nr. 46/2021 Dosar nr. 3464/1/2020

Pronunțată în ședință publică astăzi, 7 iunie 2021

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 752 din 02/08/2021

Laura-Mihaela Ivanovici - președintele Secției I civile - președintele completului
Carmen Georgeta Negrilă - judecător la Secția I civilă
Andreia Liana Constanda - judecător la Secția I civilă
Petronela Cristina Văleanu - judecător la Secția I civilă
Beatrice Ioana Nestor - judecător la Secția I civilă
Simona Lala Cristescu - judecător la Secția I civilă
Mihaela Paraschiv - judecător la Secția I civilă
Mirela Vișan - judecător la Secția I civilă
Mihaela Tăbârcă - judecător la Secția I civilă
Alina Iuliana Țuca - judecător la Secția I civilă
Mioara Iolanda Grecu - judecător la Secția I civilă
Mari Ilie - judecător la Secția I civilă
Adina Georgeta Nicolae - judecător la Secția I civilă

1. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce formează obiectul Dosarului nr. 3.464/1/2020 a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (6) din Codul de procedură civilă și ale art. 36 alin. (2) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare (Regulamentul).

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Laura-Mihaela Ivanovici, președintele Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. La ședința de judecată participă doamna Elena Adriana Stamatescu, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 38 din Regulament.

4. Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava - Secția I civilă în Dosarul nr. , în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile.

5. Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar s-au depus raportul și suplimentul de raport întocmite de judecătorul-raportor, ce au fost comunicate părților, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă; după comunicarea raportului, părțile au depus, în termen legal, prin avocat, respectiv consilier juridic, puncte de vedere asupra chestiunii de drept.

6. În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

7. Curtea de Apel Suceava - Secția I civilă a dispus, prin Încheierea din 16 decembrie 2020, în Dosarul nr., aflat pe rolul acestei instanțe, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: interpretarea dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 165/2013), astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 219/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România (Legea nr. 219/2020), în sensul de a lămuri dacă aceste prevederi se aplică și cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești, în calea de atac a apelului, în raport cu considerentele Deciziei nr. 80 din 12 noiembrie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1080 din 20 decembrie 2018 (Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018).

II. Norma de drept intern ce formează obiectul sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile

8. Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, forma în vigoare la data de 27 mai 2016

Art. 21. - "(...) (6) Evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a prezentei legi de către Secretariatul Comisiei Naționale și se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu. (...)"

9. Legea nr. 165/2013, în varianta modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016 pentru prorogarea unor termene, instituirea unor noi termene, privind unele măsuri pentru finalizarea activităților cuprinse în contractele încheiate în cadrul Acordului de împrumut dintre România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru finanțarea Proiectului privind reforma sistemului judiciar, semnat la București la 27 ianuarie 2006, ratificat prin Legea nr. 205/2006, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 111/2017 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2016 pentru prorogarea unor termene, instituirea unor noi termene, privind unele măsuri pentru finalizarea activităților cuprinse în contractele încheiate în cadrul Acordului de împrumut dintre România și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru finanțarea Proiectului privind reforma sistemului judiciar, semnat la București la 27 ianuarie 2006, ratificat prin Legea nr. 205/2006, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, în vigoare de la data de 29 mai 2017 (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016), în vigoare de la data de 21 decembrie 2016.

Art. 21. - "(...) (6) Evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu. (...)"

10. Legea nr. 22/2020 pentru modificarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România și pentru completarea articolului 4 din Ordonanța de

urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România (Legea nr. 22/2020), în vigoare de la data de 21 martie 2020

Art. I pct. 2 - "2. La articolul 21, alineatul (6) va avea următorul cuprins: «(6) Evaluarea imobilului care face obiectul deciziei se face prin utilizarea grilei notariale valabile la data emiterii deciziei de către Comisia Națională și se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu.»"

11. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 72/2020 pentru suspendarea aplicării prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România și instituirea unor măsuri tranzitorii (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 72/2020)¹, aplicabilă în perioada 19 mai 2020 - 2 noiembrie 2020

Prin Decizia nr. 725 din 7 octombrie 2020 asupra obiecției de neconstituționalitate a Legii privind adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 72/2020 pentru suspendarea aplicării prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România și instituirea unor măsuri tranzitorii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 959 din 19 octombrie 2020, Curtea Constituțională a admis sesizarea de neconstituționalitate formulată de Guvernul României și a constatat că legea este neconstituțională în ansamblul său.

Art. 1. - "Aplicarea prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 278 din 17 mai 2013, cu modificările și completările ulterioare, se suspendă de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență până la data de 1 martie 2021."

Art. 2. - "Pe perioada suspendării prevăzute la art. 1, evaluarea imobilelor pentru care se acordă despăgubiri se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu."

12. Legea nr. 219/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, în vigoare de la data de 2 noiembrie 2020

Art. I. - "Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 278 din 17 mai 2013, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 21, alineatul (6) se modifică și va avea următorul cuprins:

« (6) Evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia. Prin excepție, în dosarele în care se acordă măsuri compensatorii titularului dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, iar dreptul de proprietate nu a fost tranzacționat după preluarea abuzivă de stat a imobilului, evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei se face prin utilizarea grilei notariale valabile pentru anul precedent emiterii deciziei de către Comisia Națională. Evaluarea se exprimă în puncte. Un punct are valoarea de un leu.» (...)"

Art. II. - "La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 72/2020 pentru suspendarea aplicării prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România și instituirea unor măsuri tranzitorii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 412 din 19 mai 2020."

13. Prin Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, în forma anterioară modificării acesteia prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016, a stabilit că: Evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei de compensare se realizează prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și categoriei de folosință la data preluării acestuia, prevederile art. 21 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 nefiind aplicabile.

Totodată, a constatat că dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificată și completată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016, se aplică și cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești, având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate.

III. Expunerea succintă a procesului

14. Prin cererea adresată Tribunalului Suceava - Secția I civilă la data de 14 ianuarie 2020, reclamantele A, B, C și D au solicitat, în contradictoriu cu pârâta Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, anularea Deciziei de validare parțială nr. x din 29 noiembrie 2019, obligarea pârâtei să emită o decizie de validare a Deciziei nr. x din 18 mai 2006, emisă de Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului pentru imobilul teren în suprafață de 5.903 mp, situat în municipiul C, județul Suceava, și emiterea deciziei de compensare prin puncte într-un număr echivalent valorii de 8 euro/mp x 5.903 mp.

15. Prin întâmpinare, pârâta Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor a solicitat respingerea acțiunii, ca neîntemeiată.

16. Prin răspunsul la întâmpinare, reclamantele au arătat că, în cauză, trebuie stabilită forma dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 aplicabilă în acest proces, întrucât, la 18 martie 2020, a fost adoptată Legea nr. 22/2020, iar potrivit Deciziei nr. 80 din 12 noiembrie 2018, norma de drept substanțial referitoare la modalitatea de evaluare a imobilului este aplicabilă situației juridice în curs de desfășurare, fiind impusă de principiul aplicării imediate a legii civile noi, pe care, de altfel, Legea nr. 165/2013 îl consacără prin art. 4, fiind aplicabilă așadar legea în forma în vigoare de la data judecării litigiului, și nu cea de la data introducerii acțiunii.

17. Prin Sentința civilă nr., Tribunalul Suceava - Secția I civilă a admis în parte contestația, a anulat Decizia de validare parțială nr. x din 29 noiembrie 2019, emisă de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, și a obligat pârâta să emită în favoarea reclamantelor o nouă decizie de validare a Deciziei nr. x din 18 mai 2006, emisă de Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului pentru imobilul teren în suprafață de 4.202,25 mp (reprezentând cota de $\frac{1}{4}$ din 5.603 mp, în loc de 3.571,75 mp) și prin compensare cu 61,297 puncte (în loc de 33,95 puncte).

18. Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că, în speță, sunt aplicabile dispozițiile art. 4 alin. (1) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Legea nr. 10/2001), respectiv dispozițiile pct. 4.1 din Normele metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 250/2007, cu modificările și completările ulterioare (Normele de aplicare a Legii nr. 10/2001).

19. Față de prevederile acestor norme, cererea formulată de unul dintre coproprietari, în nume propriu, nu profită celorlalți coproprietari.

20. În ceea ce privește critica referitoare la suprafața imobilului teren pentru care Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor urmează a valida Decizia Autorității pentru Valorificarea Activelor Statului nr. x din 18 mai 2006, tribunalul a apreciat că suprafața ce trebuie restituită reclamantelor este de 5.603 mp (7.303 mp -1.700 mp).

21. Tribunalul a constatat că în cauză sunt incidente dispozițiile art. 15¹ alin. (1) lit. a) din Legea nr. 165/2013, potrivit cărora se prezumă că, în lipsă de informații, în cazul terenurilor situate, la data preluării abuzive, în intravilanul localităților de tip urban și pe care existau construcții, o suprafață de până la 1.000 mp avea categoria de folosință curți și construcții.

22. Aplicând grila notarială valabilă la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, instanța de fond a calculat valoarea terenului de 4.603 mp prin raportare la o valoare de 2 euro/mp, iar pentru diferența de 1.000 mp, la o valoare de 8 euro/mp, rezultând suma de 17.206 euro, respectiv 81,729 puncte, în favoarea reclamantelor fiind stabilit un număr de 61,297 puncte reprezentând cota de $\frac{1}{4}$.

23. Prin apelul promovat, reclamantele au solicitat schimbarea în parte a sentinței apelate, în sensul admiterii în tot a acțiunii, respectiv menținerea soluției privind anularea Deciziei de validare parțială nr. x din 29 noiembrie 2019, emisă de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, și schimbarea în parte a hotărârii, în sensul obligării pârâtei la emiterea unei decizii de validare a Deciziei nr. x din 18 mai 2006, emisă de Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului pentru imobilul teren în suprafață de 5.903 mp situat în municipiul C, județul Suceava, și emiterea deciziei de compensare prin puncte într-un număr echivalent valorii de 8 euro/mp x 5.903 mp.

24. În motivare au arătat că în mod greșit instanța de fond a reținut că sunt aplicabile dispozițiile art. 4 alin. (1) din Legea nr. 10/2001 și pct. 4.1 din Normele de aplicare a Legii nr. 10/2001 cu privire la cota de $\frac{1}{4}$ din imobilul obiect al notificării și că terenul acordat la schimb a fost în suprafață de 1.700 mp, acesta fiind de 1.512 mp.

25. Totodată, au învederat că în mod eronat prima instanță a apreciat că în speță sunt incidente dispozițiile art. 21 alin. (6¹) din Legea nr. 165/2013, în sensul că, în cazul în care, prin documentele existente în dosarul de despăgubire, nu se pot stabili amplasamentul sau caracteristicile tehnice ale imobilului pentru care se stabilesc despăgubiri, evaluarea se face prin aplicarea valorii minime pentru zona sau categoria de imobil prevăzută de grila notarială pentru localitatea respectivă, potrivit prevederilor alin. (6) din același articol.

26. Au menționat că, prin acțiune, au solicitat emiterea deciziei de compensare prin puncte într-un număr echivalent valorii de 8 euro/mp x 5.903 mp, deoarece, potrivit grilei notariale din anul 2013, la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 imobilul în discuție se regăsea în "Anexe Străzi" la poziția 44, precizată ca fiind zona C. Aceeași grilă notarială, valabilă la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, stabilește, pentru un teren intravilan curți-construcții în suprafață mai mare de 700 mp, o valoare de 8 euro/mp.

27. Prin apelul declarat, pârâta Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor a criticat soluția primei instanțe, prin care s-a reținut dreptul la măsuri compensatorii pentru suprafața de 4.202,25 mp, reprezentând cota de $\frac{3}{4}$ din suprafața de 5.603 mp, atât în legătură cu dovada dreptului de proprietate (care, în opinia acesteia, privește doar suprafața de 5.409 mp), cât și cu referire la incidența art. 15¹ din Legea nr. 165/2013.

28. La termenul de judecată din 10 noiembrie 2020, pârâta a solicitat sesizarea Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 1 din Legea nr. 219/2020, în raport cu prevederile art. 16, 21, 44 și art. 53 alin. (2) din Constituție.

29. La același termen, instanța, din oficiu, a pus în discuție sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în procedura prevăzută de art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă, pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept constând în aceea dacă, în prezentul dosar, se aplică sau nu dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum

au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, în vigoare începând cu data de 2 noiembrie 2020, în raport cu considerentele Deciziei nr. 80 din 12 noiembrie 2018, respectiv dacă art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 219/2020, se aplică și cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești, până la soluționarea lor definitivă.

30. Prin Încheierea din 16 decembrie 2020, instanța a considerat sesizarea admisibilă și, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a dispus suspendarea judecătii.

IV. Motivele reținute de titularul sesizării care susțin admisibilitatea procedurii

31. Instanța de trimitere, procedând la analiza condițiilor de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă pentru declanșarea procedurii pronunțării de către Înalta Curte de Casație și Justiție a unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, a apreciat că acestea sunt întrunite cumulativ.

32. Astfel, a reținut că Dosarul nr. 99/86/2020 al Curții de Apel Suceava - Secția I civilă este în curs de judecată, fiind în faza apelului; instanța care sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție judecă prezentul litigiu în ultimă instanță, cauza care face obiectul judecătii se află în competența legală a unui complet de judecată al curții de apel investite să soluționeze pricina, iar soluționarea pe fond a apelului depinde de chestiunea de drept a cărei lămurire se cere.

33. La soluționarea cauzei, prima instanță a avut în vedere, pentru calculul punctelor ce trebuie acordate în compensare, dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, forma în vigoare la data pronunțării, care stabileau că evaluarea imobilului ce face obiectul deciziilor se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în considerarea caracteristicilor tehnice ale imobilului și a categoriei de folosință la data preluării acestuia, și se exprimă în puncte.

34. Ulterior pronunțării sentinței apelate, la data de 31 iulie 2019, aceste dispoziții legale au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, în vigoare din data de 2 noiembrie 2020, fiind introdusă o excepție, respectiv în dosarele în care se acordă măsuri compensatorii titularului dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, iar dreptul de proprietate nu a fost tranzacționat după preluarea abuzivă de stat a imobilului, evaluarea ce face obiectul deciziei se face prin utilizarea grilei notariale valabile pentru anul precedent emiterii deciziei de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor.

35. În temeiul art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 astfel modificat, evaluarea în prezenta cauză ar urma să se realizeze conform grilelor notariale din anul 2018, iar nu din anul 2013, astfel cum s-a calculat de către prima instanță.

36. Prin apelul reclamantelor s-a contestat modul de evaluare, de către prima instanță, a imobilelor preluate de către stat, ce au aparținut autorilor lor, fără a se face vreo referire la modificările intervenite prin Legea nr. 219/2020, deoarece apelul a fost declarat anterior adoptării acestui act normativ, însă la termenul de judecată din 10 noiembrie 2020, având în vedere și faptul că pârâta a invocat excepția de neconstituționalitate a art. I pct. 1 din Legea nr. 219/2020, instanța de apel a pus în discuția părților această chestiune, respectiv dacă în apel trebuie reținută incidența dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, modificată. Prin punctele de vedere depuse, ambele părți au susținut că, în raport cu considerentele Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 80 din 12 noiembrie 2018, acestea trebuie aplicate direct în apel.

37. S-a mai arătat că problema de drept este nouă, vizând o modificare legislativă recentă a unei dispoziții legale existente, intervenită după pronunțarea sentinței primei instanțe.

38. Într-adevăr, cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016, s-a pronunțat Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nr. 80 din

12 noiembrie 2018, însă chestiunea de drept ce se cere a fi soluționată prin prezenta sesizare este diferită.

39. În primul rând, modificarea legislativă a intervenit în prezenta cauză în apel, fiind pronunțată o sentință ce a stabilit cuantumul despăgubirilor convenite reclamantelor în raport cu grilele notariale aferente anului 2013, conform dispozițiilor legale în vigoare la data soluționării litigiului, situație care nu se regăsește în speța în care Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată cu chestiunea de drept soluționată prin Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018, unde modificarea a intervenit după sesizarea primei instanțe.

40. Trebuie avut în vedere faptul că, potrivit art. 479 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică modul de aplicare a legii de către prima instanță, obiectul apelului fiind verificarea legalității și temeiniciei sentinței primei instanțe; or, aceasta a aplicat dispozițiile legale în vigoare la data pronunțării.

41. Mai mult, prin considerentul 66 din Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018 nu se dă un răspuns acestei probleme de drept. Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut: "Dată fiind situația juridică aflată în curs de constituire, norma de drept substanțial referitoare la modalitatea de evaluare a imobilului, prevăzută în textul normativ modificat, este aplicabilă situației juridice aflate în curs de desfășurare, fiind impusă de principiul aplicării imediate a legii civile noi, pe care, de altfel, Legea nr. 165/2013 îl consacără prin dispozițiile art. 4, fiind, în consecință, aplicabilă legea în forma în vigoare de la data judecării litigiului, și nu cea de la data introducerii acțiunii."

42. Nefiind incidentă situația din prezenta cauză, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a avut de stabilit dacă în apel se aplică art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, forma în vigoare la data judecării litigiului de către instanța de apel, diferită substanțial de cea în vigoare la data judecării litigiului de către prima instanță.

43. O altă diferență importantă este că, spre deosebire de modificarea adusă art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016, textul legal modificat prin Legea nr. 219/2020 stabilește un calcul diferențiat al despăgubirilor, în funcție de persoana care solicită emiterea deciziei de compensare.

44. Astfel, prin considerentele Deciziei nr. 80 din 12 noiembrie 2018 s-a reținut că:

"58. În privința celei de-a doua chestiuni de drept care se solicită a fi clarificată de către instanța de trimitere, răspunsul la aceasta se regăsește deja în examinarea conținutului art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, în varianta anterioară modificării acesteia prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016.

59. Din moment ce prin această modificare a Legii nr. 165/2013 legiuitorul nu a adus nimic novator textului inițial al art. 21 alin. (6), în raport cu scopul reparator al legii, ci s-a prevăzut în mod expres un aspect pe care norma îl reglementa inițial, de la data intrării sale în vigoare, este evident că nu se ridică un aspect care să vizeze retroactivitatea legii civile, din moment ce continuitatea reglementării este aceeași, context ce determină ca textul modificat să se aplice și deciziilor anterioare, emise însă după intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013."

45. Or, prin Legea nr. 219/2020 nu se lămurește o dispoziție existentă, ci se introduce o veritabilă modificare a modului de calcul al despăgubirilor, și anume: pentru persoanele care au tranzacționat dreptul de proprietate după preluarea abuzivă a imobilului, evaluarea acestuia se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în timp ce pentru titularul dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestuia, se face prin utilizarea grilei notariale valabile pentru anul precedent emiterii deciziei de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, prețurile imobilelor din grilele notariale fiind diferite de la un an la altul.

V. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

46. Prin notele scrise depuse la dosar, apelantele-reclamante au arătat că, în opinia lor, nu sunt întrunite cumulativ cerințele impuse de dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă, în condițiile în care aceeași chestiune de drept a primit deja o dezlegare din partea instanței supreme, prin Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018, cerința noutății nefiind îndeplinită.

47. Având în vedere, pe de o parte, dispozițiile art. 4 din Legea nr. 165/2013, iar, pe de altă parte, faptul că, prin Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018, Înalta Curte de Casație și Justiție a analizat aceeași problemă de drept, în același context, respectiv aplicabilitatea în cauzele aflate pe rol a aceleiași norme legale, astfel cum a fost modificată ulterior emiterii deciziei de compensare, decizia de interpretare rămâne aplicabilă.

48. Apelanta-pârâtă a formulat un punct de vedere prin care a susținut că, în speță, în aplicarea principiului neretroactivității, normele juridice nu pot și nu trebuie să producă efecte juridice pentru trecut, ci numai pentru viitor, așadar, de la data intrării în vigoare a actului normativ.

49. A apreciat că nu sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate referitoare la noutatea chestiunii de drept și cea care impune ca asupra problemei de drept Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat - chestiunea de drept semnalată vizează aplicarea în timp a dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013.

50. După comunicarea raportului, în condițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, părțile au depus puncte de vedere asupra chestiunii de drept.

51. Astfel, apelantele-reclamante au susținut că în cauză nu poate fi vorba despre retroactivitatea Legii nr. 165/2013, din moment ce situația juridică se află în curs de constituire, în sensul de a fi stabilit în concret cuantumul despăgubirilor convenite în temeiul legilor reparatorii, în concordanță cu principiul *tempus regit actum* și al aplicării imediate a legii noi. Stabilirea grilei notariale aplicabile reprezintă o chestiune implicită, cuprinsă în cererea dedusă judecătii în fond, nicidecum pretenții subsecvente judecătii în primă instanță.

52. Apelanta-pârâtă Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor a arătat că, prin raportare la considerentele Deciziei nr. 80 din 12 noiembrie 2018, în speță sunt aplicabile dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020.

53. După comunicarea suplimentului de raport, întocmit ca urmare a pronunțării Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 4 mai 2021, referitoare la admiterea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, părțile nu au mai depus puncte de vedere.

VI. Punctul de vedere al completului de judecată care a formulat sesizarea cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

54. Completul de judecată investit cu soluționarea apelurilor în Dosarul nr. 99/86/2020 a apreciat că Legea nr. 219/2020 modifică substanțial modul de calcul al despăgubirilor convenite persoanelor ale căror imobile au fost preluate abuziv de stat, ce nu pot fi restituite în natură și pentru care se acordă măsuri compensatorii sub formă de puncte, calcul care nu mai este unitar; legiuitorul introduce o diferențiere între persoanele care au tranzacționat dreptul de proprietate după preluarea abuzivă a imobilului și titularii dreptului de proprietate, foști proprietari sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestora, care nu au încheiat o astfel de tranzacție. Primele categorii de persoane vor primi o despăgubire calculată în raport cu prețurile din grilele notariale aferente anului 2013, în timp ce a doua categorie va primi despăgubirea calculată în funcție de prețurile din grila notarială aferentă anului anterior emiterii deciziei de compensare de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor.

55. În expunerea de motive ce a stat la baza adoptării actului normativ se menționează doar faptul că se urmărește a se asigura pentru foștii proprietari sau moștenitorii legali ori testamentari

ai acestora, ale căror proprietăți au fost preluate abuziv de stat în perioada comunistă, despăgubirea la o valoare corectă, bazată pe grile notariale de actualitate, fără a se explica de ce se impune a se introduce distincția menționată. Chiar în avizul Consiliului Legislativ la proiectul de lege, ulterior adoptat, se arată că aceste modificări sunt de natură a ridica dificultăți de interpretare, sunt lipsite de precizie, claritate și predictibilitate.

56. Având în vedere momentul în care a intervenit această modificare, trebuie stabilit dacă aceste dispoziții legale se aplică și litigiilor aflate în curs de judecată, în etapa căii de atac a apelului, în condițiile în care o instanță a stabilit deja care este valoarea despăgubirilor, hotărârea acesteia având autoritate de lucru judecat provizorie, conform art. 430 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

57. Pe de o parte, se poate aprecia că atât timp cât nu s-a pronunțat o hotărâre definitivă, iar apelul este o cale de atac devolutivă, ce provoacă o nouă judecată asupra fondului, situația juridică se află în curs de constituire, deoarece nu s-a stabilit definitiv, în faza jurisdicțională, valoarea concretă a despăgubirilor sub forma acordării de puncte; prin urmare, norma de drept substanțial referitoare la modalitatea de evaluare a imobilului, prevăzută în textul normativ modificat, este aplicabilă situației juridice aflate în curs de desfășurare, fiind impusă de principiul aplicării imediate a legii civile noi.

58. Pe de altă parte, se poate considera că în speță nu pot fi aplicate dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, modificate prin Legea nr. 219/2020, întrucât acest act normativ nu era în vigoare la data pronunțării hotărârii de către prima instanță și nici la data declarării apelurilor în cauză. Astfel, trebuie avut în vedere faptul că în apel se verifică doar modul în care prima instanță a aplicat dispozițiile legale incidente în cauză și că instanța de apel procedează la o nouă judecată asupra fondului numai în limitele criticilor formulate de apelant, conform art. 477 alin. (1) din Codul de procedură civilă; prin urmare, modul de aplicare a legii de către prima instanță nu poate fi verificat în raport cu dispoziții legale care nu erau în vigoare la data la care instanța s-a pronunțat.

59. Întrucât există argumente ce susțin ambele variante de interpretare, pentru a evita crearea unei practici neunitare în aplicarea acestor dispoziții legale se impune ca Înalta Curte de Casație și Justiție să lămurească chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată.

60. Totodată, trebuie avut în vedere și faptul că s-a admis și cererea pârâtei de sesizare a Curții Constituționale cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor legale a căror interpretare se solicită prin prezenta sesizare.

VII. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

61. La solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, instanțele naționale au comunicat un număr redus de hotărâri judecătorești pronunțate în materia ce face obiectul sesizării, precum și puncte de vedere teoretice exprimate de magistrați.

62. Opinia majoritară conturată a fost aceea că dispozițiile legii noi se aplică inclusiv în calea de atac a apelului, justificat de considerentele Deciziei nr. 80 din 12 noiembrie 2018 (paragrafele 60-66). Până la rămânerea definitivă a hotărârii pronunțate în contestarea deciziei de compensare, persoanei îndreptățite nu i s-a stabilit exact întinderea dreptului la despăgubiri, decizia prin care se determină valoarea bunului rămânând definitivă ca efect al pronunțării instanței judecătorești. Or, instanța de judecată este singura îndreptățită să se pronunțe definitiv asupra întinderii dreptului. Instanța Legii nr. 219/2020 în procesul pendinte nu înseamnă că se încalcă principiul neretroactivității legii civile, deoarece, pe de o parte, instanța este cea care stabilește cuantumul final al despăgubirilor și în acest scop trebuie să aibă în vedere dispozițiile legale care asigură egalitatea persoanelor aflate în situații similare, iar, pe de altă parte, modificarea art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 sub aspectul modului de cuantificare a despăgubirilor s-a făcut inițial prin Legea nr. 22/2020, ca urmare a pronunțării deciziei în Cauza Ana Ionescu și alții împotriva României. Prin Decizia nr. 714 din 9 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României,

Partea I, nr. 96 din 5 februarie 2015, cu referire la prevederile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, Curtea Constituțională a reținut (paragraful 22) că modificarea criteriilor de evaluare a imobilelor reprezintă modalitatea prin care legiuitorul a înțeles să transpună în legislația națională obligațiile impuse statului român prin Hotărârea-pilot a Curții Europene a Drepturilor Omului din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza Maria Atanasiu și alții împotriva României, și că "este aplicabil principiul tempus regit actum, fiind firesc ca modalitatea de calcul a despăgubirilor să se supună regulilor în vigoare la data acordării lor prin decizie a autorității investite".

63. S-a opinat și că prevederile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, nu sunt aplicabile și cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești, în calea de atac a apelului, întrucât actul normativ nu era în vigoare la data pronunțării hotărârii de către prima instanță și nici la data declarării apelului. Instanța de apel are căderea de a verifica doar modul în care prima instanță a aplicat dispozițiile legale incidente în cauză; în caz contrar ar exista o încălcare a principiului tempus regit actum, legea nouă neputând fi aplicată retroactiv.

64. Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că la nivelul Secției judiciare - Serviciul judiciar civil nu se verifică, în prezent, practica judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

VIII. Jurisprudența Curții Constituționale

65. Curtea Constituțională s-a pronunțat prin numeroase decizii asupra constituționalității dispozițiilor art. 4 din Legea nr. 165/2013 (spre exemplu, Decizia nr. 88 din 27 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 281 din 16 aprilie 2014; Decizia nr. 210 din 8 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 418 din 5 iunie 2014; Decizia nr. 269 din 7 mai 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 9 iulie 2014), dar și cu referire la dispozițiile art. 21 alin. (6) din aceeași lege, edificatoare fiind deciziile nr. 568 din 9 iulie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.125 din 23 noiembrie 2020; nr. 645 din 17 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 160 din 27 februarie 2020; nr. 794 din 3 decembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 169 din 2 martie 2020; nr. 725 din 7 octombrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 959 din 19 octombrie 2020; nr. 164 din 27 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 551 din 2 iulie 2018 etc.

66. La data de 18 martie 2021, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 189, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 4 mai 2021 (Decizia nr. 189 din 18 martie 2021), prin care a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, sunt neconstituționale.

67. Instanța de contencios constituțional a reținut că:

"28. Ulterior publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei nr. 725 din 7 octombrie 2020, a intrat în vigoare Legea nr. 219/2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.011 din 30 octombrie 2020, care, prin art. I pct. 1, a menținut, de principiu, soluția legislativă a cărei neconstituționalitate a fost constatată de Curtea Constituțională, consacrand o modalitate de reglementare similară celei cuprinse în Legea privind adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 72/2020 - în sensul că a instituit același dublu standard în privința modalității de evaluare a bunului imobil, în funcție de calitatea persoanei căreia i se acordă măsuri compensatorii -, soluție legislativă asupra căreia Curtea Constituțională s-a pronunțat prin decizia mai sus menționată.

29. Potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii, astfel că, în situația în care instanța de control constituțional a constatat neconstituționalitatea unei anumite soluții legislative în controlul a priori de constituționalitate, nu

este permis ca aceasta să devină parte a dreptului pozitiv prin intermediul unui alt act normativ, diferit de cel cu privire la care Curtea Constituțională s-a pronunțat. Or, în cazul de față, ulterior publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Deciziei nr. 725 din 20 octombrie 2020, Legea nr. 219/2020 a intrat în vigoare și a transpus în dreptul pozitiv o soluție legislativă care conservă viciul de neconstituționalitate al art. I pct. 1 din Legea privind adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 72/2020. O asemenea reglementare este contrară Deciziei nr. 725 din 7 octombrie 2020 și, prin urmare, nesocotește art. 147 alin. (4) din Constituție."

IX. Raportul asupra chestiunii de drept

68. Prin suplimentul la raportul întocmit în cauză, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, judecătorul-raportor, constatând îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, a apreciat că, drept urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, și-au încetat efectele și nu mai pot constitui temei juridic pentru cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate, nesoluționate definitiv la data publicării deciziei instanței de contencios constituțional în Monitorul Oficial al României, Partea I.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

69. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

X.1. Asupra admisibilității sesizării

70. Potrivit dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, "Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată".

71. Rezultă din prevederile legale citate că, pentru declanșarea acestei proceduri, legiuitorul a instituit următoarele condiții de admisibilitate, care se impun a fi întrunite în mod cumulativ: a) existența unei cauze aflate în curs de judecată; b) instanța care sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție să judece cauza în ultimă instanță; c) cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze pricina; d) ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată; e) chestiunea de drept identificată să prezinte caracter de noutate și aceasta să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

72. Verificând admisibilitatea sesizării supuse analizei, se constată îndeplinirea condițiilor prevăzute de legiuitor pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, după cum se va arăta în continuare.

73. Astfel, litigiul în cadrul căruia s-a pus problema sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile (având ca obiect o acțiune întemeiată pe dispoziții din Legea nr. 165/2013) se află în curs de judecată în apel, pe rolul curții de apel, care este ultima instanță în materie, potrivit art. 35 alin. (4) din Legea nr. 165/2013. Curtea de apel investită cu soluționarea apelului urmează să soluționeze pricina prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești care, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, este definitivă, iar cauza care face obiectul judecății se află în competența legală a unui complet de judecată al curții de apel investite să soluționeze litigiul, fiind îndeplinite primele trei condiții arătate.

74. În situația de față, chestiunea de drept cu privire la care a fost sesizată Înalta Curte de Casație și Justiție vizează interpretarea dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, în sensul de a se lămurii dacă aceste prevederi se aplică și cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești, în calea de atac a apelului, în raport cu considerentele Deciziei nr. 80 din 12 noiembrie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prevederi constatate ca fiind neconstituționale prin Decizia nr. 189 din 18 martie 2021, pronunțată de Curtea Constituțională.

75. Or, de lămurirea acestei probleme de drept depinde soluționarea prezentului litigiu.

76. În doctrină s-a arătat că declanșarea mecanismului de preîntâmpinare a jurisprudenței neunitare presupune existența unei chestiuni de drept reale, iar nu aparente, care să privească interpretarea diferită sau contradictorie a unui text de lege, a unei reguli cutumiare neclare, incomplete sau, după caz, incerte, nu orice problemă de drept putând face obiectul unei astfel de sesizări.

77. Se constată că, prin Legea nr. 219/2020, în vigoare începând cu data de 2 noiembrie 2020, a fost reglementată diferit modalitatea de evaluare a imobilului ce face obiectul deciziei contestate în procedura Legii nr. 165/2013, prin raportare la un element variabil, după cum dreptul de proprietate a fost sau nu tranzacționat, după preluarea abuzivă de către stat, de titularul dreptului, fost proprietar sau moștenitor legal ori testamentar al acestuia. Actul normativ în cauză a menținut, de principiu, soluția legislativă a cărei neconstituționalitate a fost constatată de Curtea Constituțională anterior, prin Decizia nr. 725 din 7 octombrie 2020, în sensul că a instituit același dublu standard în privința modalității de evaluare a bunului imobil, în funcție de calitatea persoanei căreia i se acordă măsuri compensatorii, soluție legislativă asupra căreia instanța de control constituțional s-a pronunțat prin decizia mai sus menționată.

78. În acest context, prin prisma considerentelor din Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018 (paragrafele 60-66), raportat la principiul aplicării imediate a dispozițiilor legii noi, există posibilitatea de a interpreta diferit textul de lege în discuție, obiect al sesizării, pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare.

79. Ca atare, este îndeplinită cerința de a fi o veritabilă, reală chestiune de drept.

80. În principiu, pentru soluționarea apelului trebuie stabilit dacă dispozițiile textului art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, și-au încetat sau nu efectele și mai pot sau nu constitui temei juridic pentru cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate, nesoluționate definitiv la data publicării deciziei instanței de contencios constituțional în Monitorul Oficial al României, Partea I.

81. Referitor la condiția noutății chestiunii de drept s-a subliniat în practica Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept că noutatea poate fi generată atât de o reglementare nou-intrată în vigoare, căreia instanțele nu i-au dat încă o anumită interpretare și aplicare la nivel jurisprudențial, cât și de una veche, cu condiția însă ca instanța să fie chemată să se pronunțe asupra respectivei probleme de drept pentru prima dată ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat față de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate.

82. Or, situația anterior prezentată justifică interesul în formularea unei cereri pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, în scopul prevenirii apariției unei practici neunitare.

83. Așa fiind, condiția noutății este îndeplinită în cauză.

84. În legătură cu chestiunea de drept adusă în dezbatere se reține că Înalta Curte de Casație și Justiție nu a dezlegat cu efecte general obligatorii problema de drept care constituie obiectul sesizării și nici nu există un recurs în interesul legii în curs de soluționare având acest obiect.

X.2. Asupra fondului sesizării

85. Problema de drept cu privire la care instanța de trimitere a solicitat, în temeiul art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă, o rezolvare de principiu pe calea hotărârii prealabile are în vedere interpretarea dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, în sensul de a lămuri dacă aceste prevederi se aplică și cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești, în calea de atac a apelului, în raport cu considerentele Deciziei nr. 80 din 12 noiembrie 2018.

86. Prealabil interpretării textului de lege supus examinării, se constată că, anterior, prin Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018, s-a reținut, referitor la cea de-a doua problemă cu care a fost sesizată instanța pentru pronunțarea unei soluții în procedura hotărârii prealabile, respectiv dacă dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016, se aplică și deciziilor de compensare emise anterior acestor modificări și aflate în curs de soluționare pe rolul instanțelor judecătorești, că, la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 - 20 mai 2013, dosarul administrativ nu era soluționat, decizia de compensare prin puncte contestată în cauză fiind emisă ulterior acestei date, context în care modalitatea de evaluare a imobilului - în privința căruia a fost stabilită această nouă formă de reparație în echivalent - este supusă noilor dispoziții.

87. Înalta Curte de Casație și Justiție a mai constatat că, prin art. 4, legiuitorul a înțeles să reglementeze conflictul de drept intertemporal generat de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, în sensul ca dispozițiile legii noi să fie aplicabile cererilor formulate și depuse, în termenul legal, la entitățile investite de lege, nesoluționate până la data intrării în vigoare a acesteia (paragraful 62 din decizie).

88. De asemenea a reținut că Legea nr. 165/2013 cuprinde nu numai prevederi cu caracter procedural (cum ar fi, de pildă, cele care instituie anumite termene), ci și prevederi cu caracter substanțial, referitoare la cuantumul și modalitatea de acordare a măsurilor compensatorii instituite, astfel că, în privința acestora din urmă, raporturile juridice derulate între persoana îndreptățită la restituire, pe de o parte, și autoritățile administrative cu atribuții în procesul de stabilire a măsurilor reparatorii, pe de altă parte, nu pot fi considerate ca fiind raporturi juridice finalizate până la rămânerea definitivă a deciziei administrative (paragraful 63 din decizie).

89. Cum decizia autorității administrative implicate în procesul de acordare a măsurii reparatorii reglementate de Legea nr. 165/2013 a fost supusă controlului jurisdicțional, dreptul de creanță, de care beneficiază persoana îndreptățită la măsura reparatorie, nu este un drept cert și exigibil și, de aceea, situația juridică se află în curs de constituire, deoarece urmează a se stabili, în faza jurisdicțională, valoarea concretă a despăgubirilor sub forma acordării de puncte în raport cu evaluarea imobilului care face obiectul deciziei de compensare, instanța de judecată fiind singura în măsură a stabili, în concret și definitiv, întinderea despăgubirii convenite (paragraful 64 din decizie).

90. În consecință, a apreciat că, dată fiind situația juridică aflată în curs de constituire, norma de drept substanțial referitoare la modalitatea de evaluare a imobilului, prevăzută în textul normativ modificat, este aplicabilă situației juridice aflate în curs de desfășurare, fiind impusă de principiul aplicării imediate a legii civile noi, pe care, de altfel, Legea nr. 165/2013 îl consacră prin dispozițiile art. 4, fiind, în consecință, aplicabilă legea în forma în vigoare de la data judecării litigiului, și nu cea de la data introducerii acțiunii (paragraful 66 din decizie).

91. În concluzie, Înalta Curte de Casație și Justiție a considerat că dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 98/2016, se aplică și cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești, având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate.

92. Ulterior, prin Legea nr. 219/2020, dispozițiile care reglementează modul de calcul al despăgubirilor, respectiv art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, au fost modificate, fiind

introdusă o excepție, și anume pentru persoanele care au tranzacționat dreptul de proprietate după preluarea abuzivă a imobilului, evaluarea acestuia se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în timp ce pentru titularul dreptului de proprietate, fost proprietar sau moștenitorii legali ori testamentari ai acestuia, se face prin utilizarea grilei notariale valabile pentru anul precedent emiterii deciziei de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, prețurile imobilelor din grilele notariale fiind diferite de la un an la altul.

93. În temeiul art. 21 alin. (6) astfel modificat, evaluarea în prezenta cauză ar urma să se raporteze la grilele notariale din anul 2018, iar nu din anul 2013, astfel cum s-a calculat de către prima instanță, având în vedere că persoanele îndreptățite aparțin categoriei titularului dreptului de proprietate - fost proprietar sau moștenitori legali ori testamentari ai acestuia - al cărui drept de proprietate nu a fost tranzacționat după preluarea abuzivă de către stat a imobilului.

94. Conform datelor din dosar, modificarea legislativă a intervenit în litigiul de față în apel, după stabilirea limitelor devoluției prin criticile formulate prin memoriile de apel și fiind deja pronunțată o sentință ce a stabilit cuantumul despăgubirilor convenite reclamantelor în raport cu grilele notariale aferente anului 2013, potrivit dispozițiilor legale în vigoare la data soluționării cauzei în primă instanță.

95. Se reține că pentru dezlegarea chestiunii de drept în prezenta cauză prezintă relevanță soluția dată în Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018 privind exclusiv statuarea asupra existenței unei situații juridice în curs de constituire, această calificare fiind regăsită și în deciziile ulterioare ale Curții Constituționale din perspectiva compatibilității ei cu principiile legii fundamentale.

96. Trebuie astfel precizat că raporturile juridice derulate între persoana îndreptățită la restituire și autoritățile administrative cu atribuții în procesul de stabilire a măsurilor reparatorii nu pot fi considerate ca fiind raporturi juridice finalizate până la rămânerea definitivă a deciziei administrative. Astfel, dreptul de creanță de care beneficiază persoana îndreptățită la măsura reparatorie nu este un drept cert și exigibil, instanța de judecată fiind singura în măsură a stabili, în concret și definitiv, întinderea despăgubirii convenite, atunci când este contestată decizia autorității administrative.

97. Instanța de contencios constituțional, prin Decizia nr. 568 din 9 iulie 2020, s-a raportat la aceeași hotărâre (Decizia nr. 80 din 12 noiembrie 2018, paragrafele 64-66), în contextul examinării principiului neretroactivității legii civile, analizând modificările legislative intervenite asupra Legii nr. 165/2013, statuând în sensul că "nu poate fi vorba de retroactivitatea Legii nr. 165/2013, din moment ce situația juridică se află în curs de constituire, în sensul de a fi stabilit în concret cuantumul despăgubirilor convenite în temeiul legilor reparatorii, în concordanță cu principiul tempus regit actum și al aplicării imediate a legii noi".

98. O consecvență de interpretare impune, sub acest aspect, aceeași soluție pentru problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări, în sensul că, de principiu, se poate considera că, în cauză, până la soluționarea definitivă de către instanța de judecată a contestației formulate împotriva deciziei de compensare/validare parțială, raportului juridic ce face obiectul litigiului i se va aplica legea nouă, fără a putea fi considerată retroactivă.

99. Evaluând în continuare efectele publicării Deciziei nr. 189 din 18 martie 2021, se constată că dispozițiile art. 31 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prevăd că deciziile instanței de contencios constituțional prin care se constată neconstituționalitatea unei legi aflate în vigoare sunt definitive și obligatorii, iar alin. (3) al aceluiași articol stipulează că dispozițiile din legile în vigoare constatate neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, dacă în acest interval de timp Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției; pe durata acestui termen, dispozițiile declarate neconstituționale sunt suspendate de drept.

100. Potrivit art. 147 alin. (1) din Constituție, "dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept", iar conform alin. (4) al aceluiași articol, "deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor".

101. În raport cu consecințele generate de această reglementare - legală și constituțională, rezultă că deciziile Curții Constituționale pot fi asimilate unui act jurisdicțional, de vreme ce pot paraliza și chiar înlătura aplicarea unei dispoziții legale, puterea lor de lucru judecat acoperind nu numai dispozitivul, ci și considerentele pe care se sprijină (în acest sens, spre exemplu, Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009; Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010).

102. Se reține că, potrivit art. 58 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, după intrarea în vigoare a unui act normativ, pe durata existenței acestuia pot interveni diferite evenimente legislative, cum sunt: modificarea, completarea, abrogarea, republicarea, suspendarea sau altele asemenea.

103. Art. 64 alin. (3) teza întâi din același act normativ prevede că "Abrogarea unei dispoziții sau a unui act normativ are caracter definitiv".

104. Altfel spus, abrogarea presupune că norma respectivă nu mai există și nu poate fi aplicată pentru viitor atunci când s-ar invoca existența unor situații juridice în desfășurare, ca în litigiul în care s-a formulat cererea de sesizare potrivit art. 519 din Codul de procedură civilă.

105. În situația de față, deși nu se poate considera că a intervenit o abrogare propriu-zisă a dispozițiilor art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, întrucât cel care a acționat a fost reprezentantul contenciosului constituțional, sesizat cu soluționarea excepției de neconstituționalitate a normei de drept ce face obiectul analizei prezentei proceduri, iar nu legiuitorul, se constată că efectele ivite după pronunțarea Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021 sunt asemănătoare celor determinate de abrogare, și anume dispoziția legală declarată neconstituțională nu mai poate constitui temei juridic pentru pretențiile deduse judecării.

106. Prin urmare, această decizie este producătoare de consecințe juridice pentru toate situațiile ulterioare intervenirii instanței de contencios constituțional, respectiv producătoare de efecte exclusiv ex nunc, susținerea principiului efectelor ex nunc îndeplinind cerința de stabilitate a raporturilor juridice.

107. Împrejurarea că decizia menționată produce efecte numai pentru viitor dă expresie unui alt principiu constituțional, acela al neretroactivității, ceea ce înseamnă că nu se poate aduce atingere unor drepturi definitiv câștigate sau situațiilor juridice deja constituite.

108. Ca atare, ori de câte ori analizăm efectele unei decizii a Curții Constituționale asupra unui raport juridic concret, va trebui să stabilim, prioritar, dacă acel raport juridic este sau nu epuizat, apelând la teoria *facta praeterita*, *facta pendentia*, *facta futura* (a se vedea în acest sens deciziile Curții Constituționale nr. 319 din 29 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 274 din 25 aprilie 2012; nr. 895 din 17 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 84 din 4 februarie 2016; nr. 874 din 18 decembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 2 din 3 ianuarie 2019).

109. În cazul de față, fiind vorba de o situație juridică în curs de constituire în temeiul Legii nr. 165/2013 (facta pendentia) - având în vedere că dreptul la acțiune pentru a obține reparația prevăzută de lege este supus evaluării jurisdicționale - rezultă că litigiul se află sub incidența efectelor Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, care este de imediată și generală aplicare.

110. Așadar, după publicarea acestei decizii, respectiv la momentul la care instanța de apel va fi chemată să se pronunțe asupra pretențiilor formulate, norma juridică nu mai există și nici nu poate fi considerată ca ultraactivând, în absența unei dispoziții legale exprese.

111. De aceea, din punctul de vedere al dreptului intern se va concluziona în sensul că judecata nu se poate întemeia pe o dispoziție legală inexistentă din punct de vedere juridic, ca urmare a declarării ei ca fiind neconstituțională (în acest sens, Decizia nr. 12 din 19 septembrie 2011, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 789 din 7 noiembrie 2011).

112. În legătură cu obligativitatea efectelor deciziilor Curții Constituționale pentru instanțele de judecată s-a pronunțat și instanța supremă - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, prin Decizia nr. 3 din 4 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 350 din 19 mai 2011, prin care s-a statuat că "deciziile Curții Constituționale sunt obligatorii, ceea ce înseamnă că trebuie aplicate întocmai, nu numai în ceea ce privește dispozitivul deciziei, dar și considerentele care îl explicitează. (...) Dacă aplicarea unui act normativ în perioada dintre intrarea sa în vigoare și declararea neconstituționalității își găsește rațiunea în prezumția de constituționalitate, această rațiune nu mai există după ce actul normativ a fost declarat neconstituțional, iar prezumția de constituționalitate a fost răsturnată" și, prin urmare, "instanțele (...) erau obligate să se conformeze deciziilor Curții Constituționale și să nu dea eficiență actelor normative declarate neconstituționale".

113. În consecință, acest raționament justifică adoptarea soluției pentru problema de drept ce face obiectul prezentei, în sensul că, drept urmare a deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020, și-au încetat efectele și nu mai pot constitui temei juridic pentru cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate, nesoluționate definitiv la data publicării deciziei instanței de contencios constituțional în Monitorul Oficial al României, Partea I.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava - Secția I civilă în Dosarul nr. 99/86/2020, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

Ca urmare a Deciziei Curții Constituționale nr. 189 din 18 martie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 4 mai 2021, dispozițiile art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, astfel cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2020 pentru modificarea

și completarea Legii nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, și-au încetat efectele și nu mai pot constitui temei juridic pentru cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești având ca obiect decizii de compensare emise anterior intrării în vigoare a legii modificate, nesoluționate definitiv la data publicării deciziei instanței de contencios constituțional în Monitorul Oficial.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.